

УДК 027.022:[004.77:316.77]

DOI: [https://doi.org/10.18524/2707-3335.2023.1\(29\).280029](https://doi.org/10.18524/2707-3335.2023.1(29).280029)

Кропочева Наталія Миколаївна,

науковий співробітник

відділу науково-освітніх інформаційних ресурсів

Державної наукової педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського

вул. М. Берлінського, 9, Київ, 04060

тел.: +38 (096) 503 51 45

e-mail: veritas59@i.ua

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-7025-8272>

ОСОБЛИВОСТІ ЗМІСТУ ТА ТЕХНОЛОГІЙ ВИСВІТЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ МЕРЕЖІ ОСВІТЯНСЬКИХ БІБЛІОТЕК В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Репрезентовано діяльність бібліотек закладів вищої педагогічної освіти, учасниць мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України, в контексті створення, поширення та популяризації інформаційних ресурсів найбільш значущої соціальної направленості в умовах воєнного стану. Для визначення репрезентативної вибірки було сформовано вимоги до відбору бібліотек за класифікаційними ознаками (педагогічний профіль), наявності сайту (сторінки). З урахуванням типу закладу вищої педагогічної освіти розглянуто та охарактеризовано діяльність бібліотек у створенні інформаційних продуктів освітнього, культурно-просвітницького спрямування, основними складниками яких визначено громадянське, національно-спрямоване звучання. Досить значний сегмент публікацій, присвячених розробленню та поширенню ресурсів відповідної тематики, наведених в статті, відображає значну зацікавленість і значущість розглядуваної проблеми. Охарактеризовано види інформаційних продуктів, розміщених на сайтах бібліотечних установ зазначених закладів освіти. Із-поміж них виокремимо наступні: електронні покажчики, дайджести, бібліографічні огляди, тематичні бібліографічні списки, презентації, віртуальні виставки, відео презентації, мультимедійні видання, календарі знаменних та пам'ятних дат. Зазначено, що зазначені ресурси відрізняються за жанрами, каналами транслявання, принципом взаємодії та адресністю. Доведено, що в умовах воєнного стану основним консолідуючим атрибутом стає громадянська, патріотична та змістова направленість зазначених інформаційних ресурсів. Встановлено актуальність віддзеркалення тематичного спектру інформаційних продуктів громадянського, національно-патріотичного спрямування діяльності мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України в змістовій та видовій диференціації представлених інформаційних ресурсів.

Ключові слова: інформаційні ресурси, мережа освітянських бібліотек, види інформаційних продуктів, воєнний стан, бібліотеки закладів вищої педагогічної освіти.

Постановка проблеми. Вибір теми статті не випадковий, а обумовлений як соціальними викликами, так і постійно змінюваними обставинами екстремального характеру, що спонукають кожну людину приймати відповідні до ситуації певні кроки, дії, в решті-решт проявляти соціальну активність, що розгортається у всіх сферах його життєдіяльності.

Бібліотечні установи знаходяться на початку створення і розгортання нового тренду, важливим складником якого стає формування загальнодержавного інформаційного ресурсу для осмислення та вивчення тих подій, що відбуваються у цей доволі непростий історичний період нашої країни.

Затребуваність в організованій, структурованій і верифікованій інформації значно посилюється на тлі повномасштабної воєнної агресії, яку розв'язала Російська Федерація проти незалежної України, значно впливаючи на зміну акцентів у діяльності мережі освітянських бібліотек МОН України і НАПН України, що дедалі чіткіше набувають ознак загальносуспільних інформаційних центрів протидії інформаційній агресії.

Цьому сприяє наявний досвід трансформації інформаційних ресурсів галузевих книгозбірень відповідно до сучасних суспільних запитів громадянського суспільства.

Система науково-інформаційного супроводу досліджень з питань педагогіки, психології та освіти мережі освітянських бібліотек засвідчує, що бібліотеки мережі стають ефективним та незамінним суспільним інструментом задоволення інформаційних потреб різноманітних категорій користувачів в Україні та за кордоном.

Питання інформатизації освітнього середовища, цифровізації освіти стали предметом досліджень фахівців галузевих бібліотек з урахуванням зовнішніх факторів, а саме: військової агресії РФ. Розпочинаючи прикладне наукове дослідження «Освітянські бібліотеки як суб'єкт проектування освітнього середовища в умовах цифровізації» (2023–2025 рр.) відзначимо необхідність розроблення актуальної направленості біобібліографічної, біографічної, інформаційно-ресурсної та інформаційно-аналітичної роботи мережі освітянських бібліотек на основі дотримання принципів відкритої науки, розширення тематичного діапазону публікацій, створення тематичних дистанційних ресурсів з урахуванням зазначених обставин.

Сучасні бібліотеки закладів вищої освіти, учасниці мережі освітянських бібліотек функціонують як складний комунікаційно-інформаційний, науково-освітній та просвітницький центр; електронні продукти та послуги, продуковані ними є важливою платформою для підтримки освітнього процесу, науково-інформаційної роботи, виконання наукових досліджень.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» в Україні діють заклади вищої освіти (ЗВО) таких типів: багатогалузеві або галузеві університети (класичні та технічні); галузеві академії та інститути, коледжі [13].

Метою нашої наукової розвідки є огляд інформаційних ресурсів бібліотек закладів вищої педагогічної освіти, учасниць мережі освітянських бібліотек

МОН України та НАПН України в умовах воєнної агресії РФ, необхідність продукування, поширення та популяризації достовірної інформації виходить на передній план їхньої діяльності.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Огляд основних проблемних зон нашої розвідки ґрунтується на дослідженнях 2021–2022 рр. Обумовлено це і нагальною потребою відповідності нормативно-законодавчої системи інформатизації науково-освітнього простору галузевих книгозбірень, так і актуальними питаннями подальшої трансформації діяльності бібліотек в умовах цифровізації. З огляду на поставлені завдання, зазначений структурний блок представлено в єдності двох взаємопов'язаних блоків. Перший – огляд публікацій присвячених діяльності бібліотек в умовах цифровізації та трансформаційних процесів, що охопили всі важливі сторони їхнього функціонування.

Другий блок – це публікації, що висвітлюють досвід роботи бібліотечних установ в умовах воєнного стану та основні вектори тематичних змін в підготовці, поширенні інформаційних продуктів.

Розпочнемо з основних положень публікації С. Денбовецького, в якій детально викладено погляди автора на інформатизацію українських бібліотек, що на сьогодні є інформаційними центрами і осередками для навчання і спілкування, на роботу яких безпосередньо впливає «...відсутність комплексної стратегії розвитку цифрових компетентностей, повільні темпи охоплення цільових аудиторій існуючими програмами цифрової освіти, недостатньою кількістю програм з розвитку цифрових навичок у людей літнього віку» [7].

Створення спеціалізованих ресурсів, необхідних для надання світовій спільноті доступу до наукових монографій, підготовлених і виданих працівниками НАН України розглянуто в публікації О. Вакаренко, А. Радченко, З. Болкотун [2].

В праці дослідниці Т. Костирко розглянуто цифровізацію як один із найбільш магістральних напрямів розвитку суспільства та окремих його інституцій, зокрема, бібліотек закладів вищої освіти, на тлі якої відбувається процес поступового поширення інноваційних форм та методів навчання, переходу системи наукових комунікацій в цифровий простір [10].

Близькою за тематикою є стаття Н. Кропачевої, метою якої стали принципи відкритої науки та шляхи впровадження їх в практику інформаційного забезпечення освітнього та науково-дослідницького процесів [11].

Досить оригінальним в руслі тематики і предмета нашого повідомлення є дослідження Т. Лисенка. Так, дослідник висвітлив провідні тенденції у роботі українських інформаційно-аналітичних центрів на підставі аналізу контенту їхніх вебсайтів, визначено ключові питання мережевої структури, склад інформаційних ресурсів [12]. Проблематику наявних способів опанування бібліотеками цифрового простору, зокрема, інтеграції різних видів літератури із бібліотечного фонду в е-простір, охарактеризовано та критично осмислено в статті Г. Салати [15]. Огляд наявних шляхів застосування технології доповненої ре-

альності засобами сучасних медіатек, нові технологічні шляхи розвитку бібліотек представлено в аналітичній розвідці С. Хрущ, яка наголошує на тезі про трансформацію бібліотеки в медіатеку, що передбачає створення кардинально нового інформаційного простору, де забезпечуватимуться різноманітні інформаційні потреби користувачів [18].

Диференціацію інформаційних ресурсів, здійснену з урахуванням результатів бібліометричного аналізу кількісних показників їхнього використання, розроблено та репрезентовано в статті А. Ржеуського і Н. Кунавець [14].

У спільній праці Г. Колоскової та О. Кобелева охарактеризовано інноваційну модель розбудови консолідованого інформаційного ресурсу з єдиним форматом подання інформації на базі сучасних цифрових платформ [9].

Значна кількість публікацій в 2022 р. охоплює всі види діяльності бібліотек в умовах воєнного стану.

Діяльність галузевих книгозбірень, насамперед Державної науково-педагогічної бібліотеки, науково-методичного та координаційного центру мережі освітянських бібліотек НАПН і МОН України в умовах воєнного стану найбільш повно розглянуто в праці колективу авторів на чолі з директором бібліотеки, доктором педагогічних наук, професором, членом-кореспондентом НАПН України Л. Березівською [8].

Діяльність фахівців Луганської обласної універсальної наукової бібліотеки в Черкасах («мандрівна бібліотека»); волонтерська діяльність, проведення патріотичних та арттерапевтичних заходів публічних бібліотек м. Миколаєва; робота працівників галузі культури на інформаційно-культурному фронті, зокрема, під час проведення благодійної акції «Українським дітям – українську книгу» [1; 3; 5; 6].

Виклад основних положень дослідження. В преамбулі нашого дослідження окреслимо основні підходи до визначення змісту поняття «інформаційні ресурси». Це визначає базисну конструкцію нашого дослідження. В словнику-довіднику з електронних систем відкритого доступу наведено визначення інформаційного ресурсу як такого, що визначається сукупністю «документів у інформаційних системах (архівах, бібліотеках, банках даних) чи інформаційних продуктів певного призначення, що необхідні для забезпечення інформаційних потреб споживачів у визначеній сфері діяльності. Інформаційно-бібліотечним ресурсом називають інформаційний ресурс автоматизованих бібліотечних систем, сервіс, притаманний функціонуванню бібліотечних систем» [4, с. 25].

Так, Є. Чумак пропонує визначення інформаційного ресурсу в розрізі використання інформаційно-комунікаційних технологій у бібліотечній справі. І, відповідно, їхнє групування виглядає таким чином: «традиційні (до початку 1990-х років), інноваційні (початок 1990-х – 2010-ті роки) і новітні (2010-ті роки – дотепер). В той же час автор акцентує увагу на умовності такого поділу, аргументуючи це техніко-технологічною базою та кадровим потенціалом бібліотек, що» [19, с. 39].

Зважаючи на основні завдання освітянських книгозбірень щодо формування єдиного галузевого інформаційного ресурсу, розвитку наукових комунікацій в умовах трансформації функцій бібліотек в умовах інформаційної агресії РФ проти України винятково гостро постало питання формування інформаційних ресурсів, орієнтованих на збереження, популяризацію біографічної, культурної та мистецької спадщини в світі через оприлюднення та надання відкритого доступу до краєзнавчих ресурсів, колекцій надбань видатних особистостей регіонального та загальнонаціонального значення.

Доцільним вважаємо навести інформаційні ресурси різного видового і змістового призначення. Із-поміж них різні за природою, характером, рівнем аналітико-синтетичного згортання інформації (первинні, вторинні продукти): електронні покажчики, дайджести, бібліографічні огляди, тематичні бібліографічні списки, презентації, віртуальні виставки, відео презентації, мультимедійні видання, календарі знаменних та пам'ятних дат.

Перелік названих інформаційних продуктів засвідчує наявність традиційних для бібліотек довідникових видань, так і інноваційних за змістом і характером вміщеної інформації, продуктів.

З огляду на зазначене, окремо розглянемо інформаційні ресурси, підготовлені та представлені на сторінках (сайтах) бібліотек закладів вищої педагогічної освіти, учасниць мережі освітянських бібліотек МОН та НАПН України у 2022 – на початку 2023 рр. (табл. 1).

Наведені бібліотечно-інформаційні ресурси дванадцяти бібліотек ЗВО (декілька бібліотек з технічних причин доступу до сторінки в мережі не ввійшли до зазначеного переліку), були розміщені на головній сторінці бібліотеки (окрім бібліографічних видань). Як видно зі списку репрезентованих ресурсів, має місце синтетична єдність зібрань документів, з-поміж яких є традиційні для бібліотечної практики продукти: тематичні, рекомендаційні списки, каталоги виставок, бібліографічні покажчики, антології, буклети.

Електронні бази даних:

- календар знаменних і пам'ятних дат;

Аудіовізуальні ресурси:

- віртуальні виставки;
- віртуальні антології;
- матеріали фотоконкурсів.

Синтетична єдність досягається завдяки цільовому призначенню, яке, в ситуації екстремального характеру, стає переважаючим компонентом в системі названих властивостей: знакова природа інформації (текст, відео, аудіо); спосіб виготовлення (електронне); склад основного тексту (полівидання, антологія), аналітико-синтетичне перероблення інформації (оглядове видання, дайджест), рівень доступу (локальна мережа чи віддалений).

Використання у бібліотечній практиці закладів вищої педагогічної освіти (до слова, наведено лише деякі з інформаційних ресурсів) сприяє про-

Таблиця 1

Тематика інформаційних ресурсів, розміщених на сторінках бібліотек закладів вищої педагогічної освіти, учасниць мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України

№ п/п	1	2	3
Бібліотека Бердянського державного педагогічного університету	Психологічні тренги, акції, віртуальні виставки, бази даних електронного каталогу	Зміст ресурсу, покликання	Знайомство з державними інформаційними агентствами, освітніми платформами, інтернет-виданнями, сайтами, проєктами OSINT (Open source intelligence), що протидіють дезінформації, розвивають навички критичного мислення, повідомляють про правила інформаційної гігієни (http://surl.li/errwq).
Наукова бібліотека Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка	Віртуальні виставки: «АРТ-терапія – специфіка лікування мистецтвом»; «Дитяча психотравма: походження, наслідки, подолання, запобігання» Бібліографічні списки літератури: «Ми єдина держава, ми єдиний народ» Виставка «І голос твій нам душу окриляв»: до 80-річчя від дня народження В. Симоненка (1935–1963) Регіональні особливості української вишивки»	Інформаційний електронний ресурс «Навчасьмось критично мислити» Віртуальні виставки: «АРТ-терапія – специфіка лікування мистецтвом»; «Дитяча психотравма: походження, наслідки, подолання, запобігання» Бібліографічні списки літератури: «Ми єдина держава, ми єдиний народ» Виставка «І голос твій нам душу окриляв»: до 80-річчя від дня народження В. Симоненка (1935–1963) Регіональні особливості української вишивки»	Мета виставки – допомогти малечі пережити психологічні навантаження. Представлені матеріали, в яких розглядається метод казкотерапії, як один із засобів роботи з дитиною(http://surl.li/errpxt), http://surl.li/errpue).
Бібліотека державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет	Каталоги книжково-ілюстративних виставок, присвячених Л. Українці, Т. Шевченку, Л. Костенко, І. Франко, О. Марковича	Зібрано та презентовано матеріали до Дня Соборності України (http://surl.li/erqfkg); До Дня народження відомого поста-«шестидесятника» (http://surl.li/erqfei) Зібрано матеріали, світліни та архівні документи щодо особливостей української вишивки (http://surl.li/erqfec)	В єдності постатей різних хронологічних відрізків підкреслено духовну єдність та продовжуваність ідей та віри в силу і непереборний дух українського народу (http://surl.li/erqfoc)

Продовження таблиці 1

1	2	3
<p>Бібліотека Криворізького державного педагогічного університету</p>	<p>Проект «Війна триває... Серце крас... Студентський тил допомагає»</p> <p>Волонтерський проєкт «Війна не може зупинити Добро! Воно завжди у серцях українців!»</p> <p>Презентація результатів дослідження «Освітній фронт. Вплив війни на освітян»</p>	<p>Ініціатива студентів музично-хореографічного відділення факультету мистецтв щодо направлення частини коштів для підтримки наших захисників у найгарячіших точках виборювання правди, свободи і незалежності нашої країни (http://surl.li/erqsc).</p> <p>Підготовка і надсилання до Австрії, де тимчасово перебувають вихованці центру соціально-психологічної реабілітації для дітей № 1 (м. Кривого Рогу) привітання до Дня Святого Миколая, відео-виставки електронних книжечок-подарунків (http://surl.li/erqsl).</p> <p>Пресконференція та публічна дискусія за участю освітян, експертів, представників профільних державних органів (http://surl.li/erqfb).</p>
<p>Бібліотека Дрогобичького державного педагогічного університету імені Івана Франка</p>	<p>Он-лайн лекторій «Міжуніверситетський діалог заради перемоги»;</p>	<p>Лекція на тему незбагненності Тараса Шевченка. Ще з того часу, коли поет промовив: «Возвеличу малих отих рабів німих! Я на сторожі коло їх поставлю слово...», ця пророча обіцянка стала форпостом і пересторогою для української нації, уберігши її від руйни, а зараз це, напевно, чи не найпотужніший блокпост у часи новітнього і кривавого протистояння (http://surl.li/erqcf)</p>
<p>Бібліотека Національного університету ім. М.П. Драгоманова</p>	<p>Календар знаменних і пам'ятних дат «День Гідності та Свободи», «Патріотизм – це Перемога», «У воєнному кільці», «Вони боролися за волю України»</p>	<p>Вшанування пам'яті про людей, які під час Революції Гідності та Помаранчевої революції стали на захист демократичних цінностей, прав і свобод людини й громадянина, національних інтересів держави та її європейського вибору. 3 нагоди Дня Гідності та Свободи бібліотека ДДУ імені І. Франка приурочила календар знаменних і пам'ятних дат (2022 р.) (http://surl.li/erqqs).</p>
	<p>Проект «Підтримка української освіти»</p>	<p>Презентовано новий проєкт підтримки української освіти в умовах війни – Ukraine Global Faculty – для українських студентів, аспірантів, викладачів та науковців, що реалізується благодійним фондом K. Fund за підтримки МОН України (http://surl.li/erpyu)</p>

Продовження таблиці 1

1	2	3
<p>Перяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди</p>	<p>Відеотека (2022 р.): «Його життя – це символ нескореності України: Оксана Тарапон поділилася своїми думками про Чорновола», «Андрій Іващенко про волонтерів, захисників та місцеве самоврядування – «Науковці в бібліотеці», «Ганна Токмань читає улюблені поезії про Україну та розмірковує про них» та ін.</p>	<p>Презентовано презентації значимих для історії України особистостей; про взаємодію волонтерів, громади та представників державної влади (http://surl.li/eriup), поетичні твори, що звучать у виконанні викладачів університету в Перяславі;</p>
<p>Бібліотека Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського</p>	<p>Інформаційний ресурс «Медіаграмотність»: «Обережно. Фейк!», «5 правил критичного мислення», «Корисні поради з кібербезпеки», «4 ознаки пропаганди»;</p> <p>Віртуальні виставки «Моя єдина Україна», «До Дня Соборності України», «Європа – наш спільний дім», «День пам'яті жертв Голодомору», «300 років від дня народження Г. Сковороди (1722–1794)» та інші.</p>	<p>Представлено напрями та методи формування критичного мислення, вміння приймати зважені рішення та оволодіння формами розпізнавання рейкової інформації (http://surl.li/ervbn)</p>
<p>Бібліотека імені М. А. Жовтюрюха Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка</p>	<p>Віртуальні виставки «Крути: історія і сьогодення»</p> <p>Біографічні покажчики «Три профілі в історії незалежної України: Левко Лук'яненко, Євген Свєрстюк, В'ячеслав Чорновіл. (До 30-ї річниці незалежності України)», «Історія таланту. Микола Лисенко. (180 років від дня народження)»;</p>	<p>Проілюстровано значимі події в історії України засобами візуалізації інформації про найбільш відомих представників філософії, просвітницького та культурно-освітнього руху (http://surl.li/ervcd)</p> <p>Добірка документів, світлин і літературних джерел про Героїв Крут (http://surl.li/ervek);</p> <p>Упорядковано значну кількість джерел про персоналії, життя яких було нерозривно пов'язане з незалежністю України (http://surl.li/ervep)</p>

Закінчення таблиці 1

1	2	3
<p>Наукова бібліотека Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка</p>	<p>Тематичні списки (2022–2023 рр.) «Трагедія – жахлива, пам'ять – вічна...» (День пам'яті жертв голодоморів)», «Життя віддане Україні (До 115-річчя від дня народження Романа Шухевича (1907–1950), українського політичного і військового діяча)», «Олег Ольжич – життя гідне слави» (До 115-річчя від дня народження Олега Ольжича, українського письменника, на-уковця, політичного діяча)»</p>	<p>Зібрано та презентовано добірку матеріалів про значимі та трагічні для народу України події; представлено електронні копії документів про життя знакових для української історії постатей (http://surl.li/ervveg).</p>
<p>Наукова бібліотека Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка</p>	<p>Віртуальна літературно-документальна виставка-спогад «Он де наша слава, слава Україні!» Віртуальна антологія, виставка «Вони завжди залишаться в строю, про них народ пісні буде співати...»</p>	<p>Подвиг Героїв Крут (29.01.1918 р.) зайняв гідне місце в пантеоні національної слави, став символом патріотизму і жертвності у боротьбі за державність, засвідчив незламну волю та прагнення українського народу до незалежності та свободи. Це знаковий приклад української військової звитяги (http://surl.li/ervvig)</p>
<p>Наукова бібліотека Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка</p>	<p>Фотоконкурс, антологія, виставка, стінгазета презентують матеріали на відзначення Дня Соборності України</p>	<p>Підібрані документи фокусують увагу на ідеї Соборності як обов'язковій передумові успішного спротиву зовнішній агресії та викликам, що постанали перед нашою державою та кожним із нас, вимагаючи максимальної консолідації зусиль та єднання українського народу (http://surl.li/ervjtm).</p>

дукуванню, популяризації актуальних інформаційних ресурсів суспільно-громадянського і, відтак, патріотичного призначення, знаменує максимальне застосування інформаційно-комунікаційних технологій, збагачує інформаційний потенціал зазначених ресурсів, – що ще раз підкреслює затребуваність створюваних ресурсів.

Висновки. Цифровізація стимулює діяльність бібліотек закладів вищої педагогічної освіти, учасниць мережі освітянських бібліотек, у річищі національного єднання молодого покоління засобами інформаційних ресурсів, підготовлених і розміщених бібліотеками на сайтах, в соціальних мережах. Стрімке нарощування масиву інформаційних ресурсів, різних за природою інформації, способом виготовлення, складом та рівнем аналітико-синтетичного згортання інформації, – але об'єднаного спільною метою, згуртованістю задля оптимальної ефективності інформаційно-бібліографічного супроводу суспільних, культурних, медійних потреб громадян у цей непростий історичний період нашої країни, є цільовими константами діяльності бібліотек закладів освіти всіх рівнів і типів.

Список використаних джерел

1. *Бут А.* Черкаси – мистецький прихисток Сходу України: мандрівна бібліотека паркується [Електронний ресурс] / А. Бут // Прочерк: про це говорять Черкаси: [інтернет-вид.]. – Електрон. дані. – 2022, 15 лип. – Режим доступу: <https://procherk.info/news/7-cherkassy/103741-cherkasi-mistetskij-prihistok-shodu-ukrayi-pi-mandrivna-biblioteka-parkuetsja> (дата звернення: 31.01.2023). – Назва з екрана.
2. *Вакаренко О.* Спеціалізований ресурс для академічних книг: концепція і пілотна версія / О. Вакаренко, А. Радченко, З. Болкотун // Бібл. вісн. – 2022. – № 1. – С. 3–15. – Відомості доступні також через Інтернет: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2022_1_3 (дата звернення: 31.01.2023).
3. *Варюхіна Л.* Добрий день, бібліотечна країно! Ми – з Миколаєва! / Л. Варюхіна, О. Некипелова // Бібл. планета. – 2022. – № 2. – С. 13–17.
4. Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: слов.-довід. / упоряд.: О. М. Спірін, С. М. Іванова, А. В. Яцишин, А. В. Кільченко [та ін.]. – Вид. 2-е, випр. та допов. – Київ : Компринт, 2019. – 76 с.
5. *Вилегжаніна Т.* Книги і бібліотеки у вихорі війни / Т. Вилегжаніна // Бібл. планета. – 2022. – № 2. – С. 4–5.
6. *Вовк Н. С.* Використання бібліотечних сторінок у соціальних мережах з метою морально-інформаційної підтримки читачів у березні – квітні 2022 року / Н. С. Вовк // Вісн. Харків. держ. акад. культури : зб. наук. пр. / Харків. держ. акад. культури ; за заг. ред. А. А. Соляник. – Харків : ХДАК, 2022. – Вип. 61. – С. 94–105. – Відомості доступні також через Інтернет: <http://v-khsac.in.ua/article/download/261399/257853> (дата звернення: 31.01.2023).
7. *Денбновецький С. О.* Цифрова трансформація українських бібліотек в умовах глобалізаційних перетворень / С. О. Денбновецький // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2022. – № 1. – С. 26–33. – Відомості доступні також через Інтернет: <http://journals.uran.ua/bdi/article/view/257256> (дата звернення: 31.01.2023).
8. Діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського в умовах воєнного стану [Електронний ресурс] / Л. Д. Березівська, Д. О. Закатнов, С. В. Тарнавська, І. Г. Лобановська // Вісн. нац. акад. пед. наук України = Herald of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine. – 2022. – Т. 4, № 1. – Електрон. журн. – Режим доступу: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/257> (дата звернення: 31.01.2023). – Назва з екрана.
9. *Колоскова Г.* Формування бібліотечно-інформаційного потенціалу регіону в умовах цифровізації / Г. Колоскова, О. Кобелев // Вісн. Кн. палати. – 2022. – № 5. – С. 33–40. – Відомості доступні також через Інтернет: <http://visnyk.ukrbook.net/article/view/262276> (дата звернення: 31.01.2023).

10. Костирко Т.М. Ресурси і сервіси університетської бібліотеки в умовах цифрових трансформацій / Т.М. Костирко // *Бібл. Меркурій*. – 2022. – Вип. 1. – С. 105–113. – Відомості доступні також через Інтернет: <http://vislib.onu.edu.ua/article/view/256413> (дата звернення: 31.01.2023).
11. Кропачева Н.М. Проектування електронних ресурсів в умовах формування галузевого інформаційного простору / Н.М. Кропачева // *Інформаційне забезпечення сфери освіти та науки України: матеріали звіту наук.-практ. конф. ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського (Київ, 22 груд. 2020 р.) / НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В.О. Сухомлинського ; [редкол.: Л.Д. Березівська (голов. ред.), Д.О. Закатнов, С.В. Тарнавська та ін.]. – Вінниця : ТВОРИ, 2020. – С. 59–50. – Відомості доступні також через Інтернет: https://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2020/12/abstracts_collection_2020.pdf (дата звернення: 31.01.2023).*
12. Лисенко Т. Сучасний стан і провідні тенденції у роботі українських інформаційних центрів на основі аналізу контенту вебсайтів / Т. Лисенко // *Укр. журн. з бібліотекознавства та інформ. наук.* – 2022. – Вип. 9. – С. 148–163. – Відомості доступні також через Інтернет: <http://librinfosciences.knuikim.edu.ua/article/view/259195> (дата звернення: 31.01.2023).
13. Про вищу освіту [Електронний ресурс]: Закон України № 1556-VII від 01.07.2014: із змінами // Законодавство України: інформ.-пошук. система / Верх. Рада України. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 23.01.23). – Назва з екрана.
14. Ржеуський А. Бібліотечно-інформаційне обслуговування користувачів в умовах карантину на прикладі бібліотек педагогічних закладів вищої освіти / А. Ржеуський, Н. Кунанець // *Бібл. вісн.* – 2022. – № 2. – С. 35–45. – Відомості доступні також через Інтернет: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2022_2_5 (дата звернення: 31.01.2023).
15. Салата Г.В. Тенденції і розвиток бібліотек у цифровому середовищі / Г.В. Салата // *Вісн. Харків. держ. акад. культури: зб. наук. пр. / Харків. держ. акад. культури; за заг. ред. А.А. Соляник. – Харків: ХДАК, 2022. – Вип. 61. – С. 30–39. – Відомості доступні також через Інтернет: <http://v-khsac.in.ua/article/view/261375> (дата звернення: 31.01.2023).*
16. Терентьев С.О. Електронні ресурси в системі комунікацій публічних бібліотек України / С.О. Терентьев // *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія.* – 2022. – № 2. – С. 21–26. – Відомості доступні також через Інтернет: <https://doi.org/10.32461/2409-9805.2.2022.263807> (дата звернення: 31.01.2023).
17. Хамедюк А.І. Відомі люди Рівненщини Цифрові колекції. Мапа бібліотечного досвіду: проєкт бібліотек Рівненщини за 2019 рік / Рівнен. обл. універс. наук. б-ка, Рівнен. обл. від-ня Укр. бібл. асоц. ; ред.-упоряд. Н.П. Полян. – Рівне, 2018. – С. 9–10. – Відомості доступні також через Інтернет: <http://lib.rv.ua/data/library/img/55.pdf> (дата звернення: 20.01.2023).
18. Хруц С. Використання технологій доповненої реальності в сучасних медіатеках [Електронний ресурс] / С. Хруц // *Цифрова платформа: інформ. технології в соціокультур. сфері.* – 2022. – Т. 5, № 1. – С. 144–150. – Електрон. журн. – Режим доступу: <http://infotech-soccult.knuikim.edu.ua/article/view/261298/257870> (дата звернення: 20.01.2023). – Назва з екрана.
19. Чумак Є. Трансформація інформаційних ресурсів публічних бібліотек України в сучасних умовах / Є. Чумак // *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук.* – 2022. – Вип. 10. – С. 36–48. – Відомості доступні також через Інтернет: <http://librinfosciences.knuikim.edu.ua/article/view/269445> (дата звернення: 31.01.2023).

References

- [1]. But A. Cherkasy – mystetskyi prykhystok Skhodu Ukrainy: Mandrivna biblioteka parkuyet'sya [Cherkasy is an artistic refuge of Eastern Ukraine: the traveling library is parked]. *Procherk: pro tse hovoryat Cherkasy [Dash: this is what the Cherkasy people say]* Available at: <https://procherk.info/news/7-cherkassy/103741-cherkasy-mistetskij-prihistok-shodu-ukrayini-mandrivna-biblioteka-parkuetsja> (accessed: 31.01.2023).
- [2]. Vakarenko O., Radchenko A., Bolkotun Z. Spetsializovanyy resurs dlya akademichnykh knyh: kontseptsiya i pilotna versiya [Specialized resource for academic books: concept and pilot version]. *Bibliotechnyi visnyk [Library Bulletin]*. 2022, no 1, pp. 3–15. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2022_1_3 (accessed: 31.01.2023).
- [3]. Varyukhina L., Nekypelova O. Dobryy den, bibliotchna kraino! My – z Mykolayeva! [Good day, library country! We are from Mykolaiv!]. *Bibliotchna planeta [Library planet]*. 2022, no 2, pp. 13–17.

- [4]. *Vykorystannia elektronnykh vidkrytykh system dlia informatsiino-analitychnoi pidtrymky pedahohichnykh doslidzhen: slovnyk-dovidnyk [Use of electronic open systems for information and analytical support of pedagogical research: reference dictionary]*. Kyiv, 2019. 76 p.
- [5]. Vylehzhaniina T. Knyhy i biblioteki u vykhori viyny [Books and libraries in the whirlwind of war]. *Bibliotekna planeta [Library planet]*. 2022, no 2, pp. 4–5.
- [6]. Vovk N.S. Vykorystannia biblioteknykh storinok u sotsial'nykh merezhakh z metoyu moral'no-informatsiynoi pidtrymky chytachiv u berezni – kvitni 2022 roku [Use of library pages in social networks for the purpose of moral and informational support of readers in March – April 2022]. *Visn. Kharkiv. derzh. akad. kul'tury [Bulletin of the Kharkiv State Academy of Culture]*. 2022, iss. 61, pp. 94–105. Available at: <http://v-khsac.in.ua/article/download/261399/257853> (accessed: 31.01.2023).
- [7]. Denbnovetskyi S.O. Tsyfrova transformatsiya ukraïnskykh bibliotek v umovakh hlobalizatsiynyykh peretvoren [Digital transformation of Ukrainian libraries in the conditions of globalization transformations]. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiya [Library Science. Record Studies. Informology]*. 2022, no 1, pp. 26–33. Available at: <http://journals.uran.ua/bdi/article/view/257256> (accessed: 31.01.2023).
- [8]. Berezivska L. D., Zakatnov D.O., Tarnavska S.V., Lobanovska I.H. Diialnist Derzhavnoyi naukovopedahohichnoyi biblioteki Ukrayiny imeni V.O. Sukhomlynskoho v umovakh voyennoho stanu [Activities of the State Scientific and V.O. Sukhomlynskyi Pedagogical Library of Ukraine in the conditions of martial law]. *Visn. nats. akad. ped. nauk Ukrayiny [Herald of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine]*. 2022, vol. 4, no 1. Available at: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/257> (accessed: 31.01.2023).
- [9]. Koloskova H., Kobylev O. Formuvannya bibliotekno-informatsiynoho potentsialu rehionu v umovakh tsyfrovizatsiyi [Formation of the library and information potential of the region in conditions of digitization]. *Visn. Kn. Palaty [Bulletin of the Book Chamber]*. 2022, no 5, pp.33–40. Available at: <http://visnyk.ukrbook.net/article/view/262276> (accessed: 31.01.2023).
- [10]. Kostyrko T.M. Resursy i servisy universytet-s'koyi biblioteki v umovakh tsyfrovyykh transformatsiy. [Resources and services of the university library in the conditions of digital transformations]. *Bibl. Merkuriiy [Library Mercury]*. 2022, iss. 1, pp. 105–113. Available at: <http://vislib.onu.edu.ua/article/view/256413> (accessed: 31.01.2023).
- [11]. Kropocheva N.M. Proyektuvannya elektronnykh resursiv v umovakh formuvannya haluzevoho informatsiynoho prostoru [Projecting of electronic resources in the conditions of formation of the industry information space]. *Informatsiynе zabezpechennya sfery osvity ta nauky Ukrayiny [Information provision of the sphere of education and science of Ukraine]*. 2020 j. Kyiv, 2020, pp. 59–50. Available at: https://dnpg.gov.ua/wp-content/uploads/2020/12/abstracts_collection_2020.pdf (accessed: 31.01.2023).
- [12]. Lysenko T. Suchasnyy stan i providni tendentsiyi u roboti ukraïns'kykh informatsiynyykh tsentriv na osnovi analizu kontentu vebсайtiv [The current state and leading trends in the work of Ukrainian information centers based on website content analysis]. *Ukr. zhurn. z bibliotekoznavstva ta inform. Nauk [Ukrainian Journal on Library and Information Sciences]*. 2022, iss. 9, pp. 148–163. Available at: <http://librinfosciences.knukim.edu.ua/article/view/259195> (accessed: 31.01.2023).
- [13]. Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrayiny no 1556-VII vid 01.07.2014 r. [On higher education: Law of Ukraine no 1556-VII dated July 1, 2014]. *Verkhovna Rada of Ukraine: official web-portal of the Parliament of Ukraine*. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (accessed: 31.01.2023).
- [14]. Rzheuskyi A., Kusanets N. Bibliotekno-informatsiine obsluhovuvannya korystuvachiv v umovakh karantynu na prykladi bibliotek pedahohichnykh zakladiv vyshchoi osvity [Library and information service for users in quarantine conditions on the example of libraries of pedagogical institutions of higher education]. *Biblioteknyi visnyk [Library Bulletin]*. 2022, no 2, pp. 35–45. Accessed: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2022_2_5 (accessed: 31.01.2023).
- [15]. Salata H. V. Tendentsiyi i rozvytok bibliotek u tsyfrovomu seredovyshchi [Trends and development of libraries in the digital environment]. *Visn. Kharkiv. derzh. akad. kul'tury [Bulletin of the Kharkiv State Academy of Culture]*. 2022, iss. 61, pp. 30–39. Available at: <http://v-khsac.in.ua/article/view/261375> (accessed: 31.01.2023).
- [16]. Terentiev S. O. Elektronni resursy v systemi komunikatsii publichnykh bibliotek Ukrainy [Electronic resources in the communication system of public libraries of Ukraine]. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiya [Library Science. Record Studies. Informology]*. 2022, no 2, pp. 21–26. Available at: <https://doi.org/10.32461/2409-9805.2.2022.263807> (accessed: 31.01.2023).
- [17]. Khamedyuk A.I. *Vidomi liudy Rivnenshchyny Tsyfrovi kolektsii. Mapa biblioteknoho dosvidu: proiekt bibliotek Rivnenshchyny za 2019 rik [Famous people of Rivne region Digital collections. Map of library*

- experience: 2019 project of Rivne region libraries*]. Rivne, 2019, pp. 9–10. Available at: <http://libr.rv.ua/data/library/img/55.pdf> (accessed: 31.01.2023).
- [18]. Khrushch S. Vykorystannia tekhnolohii dopovnenoї realnosti v suchasnykh mediatekakh [Use of augmented reality technologies in modern media libraries]. *Tsyfrova platforma: informatsiini tekhnolohii v sotsiokulturnii sferi* [Digital platform: information technologies in the socio-cultural sphere], 2022, vol. 5, no 1, pp. 144–150. Available at: <http://infotech-soccult.knukim.edu.ua/article/view/261298/257870> (accessed: 31.01.2023).
- [19]. Chumak Ye. Transformatsiia informatsiinykh resursiv publichnykh bibliotek Ukrainy v suchasnykh umovakh [Transformation of information resources of public libraries of Ukraine in modern conditions]. *Ukrainskyi zhurnal z bibliotekoznavstva ta informatsiinykh nauk* [Ukrainian Journal of Library Science and Information Sciences], 2022, iss. 10, pp. 36–48. Available at: 10.31866/2616–7654.10.2022.269445 (accessed: 31.01.2023).

Надійшла 01.02.2023 р.

Kropocheva N.,

Research Officer

Department of scientific and educational information resources

V. Sukhomlynskyi State Scientific Pedagogical Library of Ukraine,

9 M. Berlynskoho St., Kyiv, 04060, Ukraine

tel.: +38 (096) 503 51 45

e-mail: veritas59@i.ua

FEATURES OF THE CONTENT AND DISCLOSURE TECHNOLOGIES OF THE INFORMATION RESOURCES OF THE NETWORK OF EDUCATIONAL LIBRARIES UNDER THE CONDITIONS OF THE STATE OF WAR

Summary. The activities of the libraries of institutions of higher pedagogical Education, members of the Network of educational Libraries of the Ministry of Education and Culture of Ukraine and the National Academy of Sciences of Ukraine, are represented in the context of the Creation, Dissemination and Popularization of information Resources of the most significant social Orientation in the Conditions of martial Law. In order to determine a representative Sample, the Requirements for the Selection of Libraries based on Classification features (pedagogical profile) and the presence of a website (pages) were formed. Taking into account the type of institution of higher pedagogical education, the activity of libraries in the creation of educational, cultural and educational information products, the main components of which are determined to be civic, nationally oriented, is considered and characterized. A fairly significant segment of publications devoted to the development and distribution of Resources on the relevant topic reflects the significant Interest and importance of the Problem under Consideration. The Types of information Products that are most widely displayed on the Websites of Library institutions of the Specified educational Institutions are presented. Among them, we will single out the Following: electronic Indexes, Digests, bibliographic Reviews, thematic Bibliographic Lists, Presentations, virtual Exhibitions, Video Presentations, Quests, Multimedia publications, Calendars of Significant and memorable Dates.

Keywords: information resources, network of educational libraries, types of information products, information space, martial law, libraries of institutions of higher pedagogical education.